

Kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion toimintasuunnitelma 2021-2023

Sisältö

1	Kansallinen strategia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien torjumiseksi	6
1.1	Toimintasuunnitelman tarkoitus ja sisältö.....	6
1.2	Toimintasuunnitelman strategiset painopisteet	7
2	Yleisen tietoisuuden lisääminen rahanpesusta ja terrorismin rahoittamisesta	9
2.1	Ilmoitusvelvollisten ja kansalaisten tietoisuuden lisääminen rahanpesusta ja terrorismin rahoittamisesta	9
2.2	Pakote- ja jäädytyslistojen saattaminen kaikkien saataville	10
2.3	Rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen sekä niiden estämiseen liittyvän koulutuksen lisääminen	11
3	Tietojenvaihdon, kansallisen lainsäädännön sekä tilastoinnin kehittäminen	13
3.1	Selvitetään tietojenvaihdon tehostamisen mahdollisuuksia	13
3.2	Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain nojalla annettavat valtioneuvoston asetukset	14
3.3	Selvitetään tietosuojasääntelyn suhde rahanpesulainsäädäntöön.....	15
3.4	Riskien jatkuva arviointi osana kansallista viranomaistoimintaa	16
3.5	Tehostetaan tosiasiallisten edunsaajien tunnistamista	17
3.6	Selvitetään mahdollisuudet rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan koulutusvelvollisuuden kirjaamisesta rahanpesulakiin.....	18
3.7	Selvitetään tilastojen kehittämisen mahdollisuuksia riskiarvion tueksi	18
4	Viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten käytössä olevien rekisterien ajantasaisuuden ja sisällön edistäminen	20
4.1	Edunsaajatietojen ajantasaisuuden varmistaminen	20

5	Riskiarvion merkittävimpien yksittäisten riskien pientämistoimien toteuttaminen	21
5.1	Maksupalvelujen tarjoajat.....	21
5.1.1	Tehostetaan hawala-toimijoiden ilmoitusvelvollisuutta	21
5.1.2	Selvitetään Fintech-toimijoiden rahanpesulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta.....	22
5.2	Virtuaalivaluutan tarjoajat.....	23
5.2.1	Selvitetään lainsäädännön muutostarpeita.....	23
5.2.2	Selvitetään mahdollisuutta mixer-/sekoittajapalveluiden tarjoamisen estämiseen.....	24
5.3	Rahapelaaminen	24
5.3.1	Ulkomaisen pelaamisen rajoittaminen arpajaislain uudistamisen yhteydessä	24
5.4	Asianajajat ja oikeudellisia palveluja tarjoavat	25
5.4.1	Selvitetään mahdollisuuksia satunnaisen ja vakituisen asiakkaan jaon poistamiseksi rahanpesulaista.....	25
5.5	NPO-sektori.....	26
5.5.1	”Terrorismin rahoitus ja yleishyödylliset yhteisöt” -asiakirjan päivittäminen tai vastaavan asiakirjan laatiminen sekä sen jakaminen sektorille	26
5.5.2	Selvitetään NPO-sektoria koskevan viranomaistyöryhmän perustamisen tarpeellisuus.....	26
5.5.3	Tietoisuuden lisääminen NPO-sektorista viranomaisille ja ilmoitusvelvollisille sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä NPO-toimijoille	27
5.6	Ilmiöt.....	28
5.6.1	Käteinen	28
5.6.1.1	Selvitetään mahdollisuutta käteismaksujen euromääräiselle rajalle	28
5.6.2	Covid-19	29
5.6.2.1	Tietoisuuden lisääminen Covid-19 -pandemian muuttuneesta toimintaympäristöstä	29
6	Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonnan ja täytäntöönpanon digitalisoinnin kehittäminen	30
6.1	Koostava sovellus ja tilitapahtumatietojen lisääminen pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään.....	31
6.3	Rahanpesun selvittelykeskuksen tekoäly- ja robotiikkahankkeet.....	32
6.4	Tosiasiallisten edunsaajien rekisterin ajantasaisuuden, kattavuuden ja oikeellisuuden parantaminen.....	32

6.5	Kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarviotyössä käytettävät digitaaliset työkalut.....	33
-----	--	----

1 Kansallinen strategia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien torjumiseksi

1.1 Toimintasuunnitelman tarkoitus ja sisältö

Kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion toimintasuunnitelmassa esitellään ne toimenpiteet, joilla vuoden 2021 kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion esiin nostamiin riskeihin reagoidaan ja joilla riskejä pyritään pienentämään. Riskiarvio ja toimintasuunnitelma muodostavat yhdessä kokonaisuuden, joka kuvastaa Suomen kansallista ymmärrystä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä ja niiden hallintakeinoista.

Neljännän rahanpesudirektiivin¹ 7 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion on toteutettava asianmukaiset toimet tunnistaakseen siihen vaikuttavat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskit ja mahdolliset asiaan liittyvät tietosuojaongelmat sekä arvioidakseen, ymmärtääkseen ja vähentääkseen niitä. Lisäksi FATF:n Suomea koskevassa maa-arvioraportissa vuodelta 2019 todetaan, että Suomen tulisi määritellä AML-toimintasuunnitelma, joka omaksuttaisiin päivitetyn kansallisen riskiarvion rinnalla. Maa-arvioraportin mukaan toimintasuunnitelman tulisi sisältää kohdennettuja operatiivisia ja lainsäädännöllisiä toimenpiteitä havaittujen riskien pienentämiseksi.²

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa on rahoitusmarkkinoita koskeva kirjaus riittävien viranomaisresurssien varmistamisesta, tietojenvaihdon parantamisesta ja valvonnan tehostamisesta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjumiseksi.³ Riskiarviossa ilmenneiden havaintojen lisäksi toimintasuunnitelmalla vastataan myös hallitusohjelman kirjaukseen.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/849 rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta.

² FATF: Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures – Finland, Fourth Round Mutual Evaluation Report 2019, s. 38.

³ Myös Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelma vuosille 2020–2023 sisältää rahanpesun torjuntaa koskevan hankkeen 4.2. ”Selvitetään kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistoiminnassa ilmenevät tietojenvaihtoon liittyvät esteet ja tarpeet”.

Toimintasuunnitelma koostuu viidestä strategisesta painopisteestä, jotka määrittävät niihin sisältyvien yksittäisten toimenpiteiden tavoitteita. Toimintasuunnitelman toimenpiteitä on kartoitettu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen osallistuvien viranomaisorganisaatioiden, valvojien ja ilmoitusvelvollisten kanssa.

Riskien pienentämiseen tähtääviä toimenpiteitä on kansallisesti käynnissä jo tälläkin hetkellä ja ne kohdistuvat useisiin eri sektoreihin. Toimintasuunnitelmassa tuodaan esille kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion 2021 pohjalta laadittuja toimenpiteitä, joista osalla on kytkentä jo käynnissä oleviin hankkeisiin ja toimenpiteisiin. Toimintasuunnitelmassa ei kuitenkaan yksilöidä kaikkia niitä toimenpiteitä tai jo olemassa olevia hankkeita, joilla on vaikutuksia riskejä pienentävästi joko suoraan tai välillisesti.

Toimintasuunnitelmaan kirjatuille toimenpiteille on osoitettu niiden toteuttamisesta vastaava taho ja toteuttamisen aikataulu. Toimintasuunnitelma tukee ja tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa ja voimavarojen kohdentamista sekä viranomaisten ja valvojien hankkeiden ja toimenpiteiden priorisointia. Kunkin vastuutahon tehtävänä on määritellä ja toteuttaa keinoja toimenpiteen osalta esitettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen toimintasuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion päivittämisen yhteydessä. Toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa seurataan kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen viranomaisyhteistyöryhmässä. Toimenpiteiden etenemisen raportointi tapahtuu myös viranomaisyhteistyöryhmälle.

1.2 Toimintasuunnitelman strategiset painopisteet

Kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen toimintasuunnitelman 2021 strategiset painopisteet ovat:

- 1. Lisätä yleistä tietoisuutta rahanpesusta ja terrorismin rahoittamisesta**
- 2. Kehittää tietojenvaihtoa, tilastointia sekä kansallista lainsäädäntöä**
- 3. Edistää viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten käytössä olevien rekisterien ajantasaisuutta ja sisältöä**

- 4. Toteuttaa riskiarvion esiin nostamien merkittävimpien yksittäisten riskien pienentämistoimia**
- 5. Kehittää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonnan ja riskien hallinnan digitalisointia**

Painopisteiden yhteisinä tavoitteina on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen, epäilyttävien liiketoimien havaitsemisen ja valvonnan tehostaminen.

Yleisen tietoisuuden lisäämistä koskevan painopisteen tavoitteena on tehostaa niin ilmoitusvelvollisten kuin kansalaistenkin tietoisuutta rahanpesusta ja terrorismin rahoittamisesta. Koulutuksen lisääminen ja tiedon helppo saatavuus ovat myös tämän painopisteen keskeisimpiä tavoitteita.

Toisen strategisen painopisteen eli tietojenvaihdon, tilastoinnin ja kansallisen lainsäädännön kehittämisen toimenpiteet ovat monipuolisia. Toimenpiteillä tavoitellaan ennen kaikkea epäilyttävien liiketoimien tehokkaampaa tunnistamista ja ilmoitusvelvollisten sekä valvojien näkökulmasta täsmällisemmän lainsäädännön kehittämistä.

Kolmannessa strategisessa painopisteessä keskitytään parantamaan etenkin ilmoitusvelvollisten mahdollisuuksia saada ajantasaista tietoa tosiasiallisista edunsaajista, mikä olennaisesti vaikuttaa asiakkaan tunnistamiseen ja tuntemiseen.

Kolmen ensimmäisen painopisteen toimenpiteet kattavat kaikki ilmoitusvelvollissektorit, mutta neljäs strateginen painopiste nostaa näiden lisäksi esille tiettyihin sektoreihin kohdistuvia erityisiä riskien pienentämistoimenpiteitä.

Viidennen strategisen painopisteen kautta tavoitellaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonnan ja täytäntöönpanon tehostamista kehittämällä eri viranomaisten hallinnoimia digitalisaatioon keskittyviä projekteja.

2 Yleisen tietoisuuden lisääminen rahanpesusta ja terrorismin rahoittamisesta

2.1 Ilmoitusvelvollisten ja kansalaisten tietoisuuden lisääminen rahanpesusta ja terrorismin rahoittamisesta

Toimenpiteen kuvaus:

Tavoitteena on lisätä ilmoitusvelvollisten tietoisuutta rahanpesulaista ja sen velvoitteista. Pyrkimyksenä on saada ilmoitusvelvolliset ymmärtämään entistä paremmin lain velvoitteiden merkitys ja velvoitteiden täytäntöönpano niiden omassa liiketoiminnassa. Toimenpide voidaan toteuttaa muun muassa järjestämällä tiedotus- ja viestintäkampanjoita, lisäämällä valvojien ja viranomaisten informatiivisia materiaaleja sekä tuottamalla ajantasaista ilmiötietoa ja oikeustapa-analyyskejä esimerkiksi esirikosten tunnistamiseksi.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnan tehostamiseksi tiedottamisen kohderyhmänä tulee olla ilmoitusvelvollisten lisäksi myös kansalaiset ja oikeushenkilöt. Toimenpiteen toteuttamisessa voidaan hyödyntää etenkin kansallisten toimivaltaisten viranomaisten ja Asianajajaliiton ylläpitämää Rahanpesu.fi –sivustoa, jolla on itsessään toimenpidettä toteuttava vaikutus. Rahanpesu.fi –sivuston tavoitteena on tarjota tietoa rahanpesusta ja terrorismin rahoittamisesta sekä niiden estämisestä yhdessä osoitteessa sekä antaa selkeä kuva toimijoiden rooleista ja vastuista. Toimenpiteen kannalta keskeisenä sivuston tarkoituksena on myös lisätä ilmoitusvelvollisten tietoisuutta velvollisuuksista ja tarjota tietoa kansalaisille.

Vastuutahot:

Finanssivalvonta, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Patentti- ja rekisterihallitus, Poliisihallituksen arpajaishallinto, Asianajajaliitto, Ahvenanmaan maakuntahallitus, Lotteriinspektionen, valtiovarainministeriö, sisäministeriö, oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoministeriö, Rahanpesun selvittelykeskus

Aikataulu:

2021-2023 (jatkuva)

2.2 Pakote- ja jäädytyslistojen saattaminen kaikkien saataville

Toimenpiteen kuvaus:

Toimenpide liittyy ennen kaikkea terrorismin rahoittamisen estämiseen.

EU:n pakoteasetuksilla säädetty velvoite jäädyttää listattujen tahojen varat ja kielto luovuttaa näille varoja on kaikkia luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä sitova velvoite. EU:n pakoteasetuksilla pannaan täytäntöön EU:n laajuisesti YK:n turvallisuusneuvoston asettamat pakotteet sekä lisäksi säädetään EU:n omasta aloitteestaan käyttöön ottamista pakotteista, eli autonomisista pakotteista (esim. Venäjään kohdistuvat pakotteet). Pakoteasetukset ovat suoraan sovellettavia. Kansallinen yleissäädös EU-asetuksiin sisältyvien pakotemääräysten täytäntöönpanossa on laki eräiden Suomelle Yhdistyneiden kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä (659/1967).

EU-asetuksiin sisältyvien varojen jäädytysten lisäksi laki varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi (325/2013) mahdollistaa kansallisesti terrorismiin kytkeytyneiden henkilöiden ja yhteisöjen varojen jäädytyksen. Varat jäädytetään mm. terrorismirikos epäilyn, -syytteen ja -tuomion perusteella. Jäädytys ulottuu myös tällaisia henkilöitä lähellä oleviin oikeushenkilöihin. Lisäksi jäädytys on mahdollista tiettyjen edellytysten puitteissa toisen valtion pyynnön perusteella. Lain velvoitteiden rikkominen on niin ikään kriminalisoitu säännöstelyrikoksena.

Vaikka edellä mainitut lait eivät ole pelkästään ilmoitusvelvollisia sitovia säädöksiä, ilmoitusvelvollisille on kuitenkin lainsäädännössä asetettu erityinen ”huolehtimisvelvoite”. Ilmoitusvelvollisten tulee toimittaa salassapitosäännösten estämättä tiedot varojen jäädytyksen kohteena olevien tahojen varoista ulosottoviranomaiselle, jolle on annettu jäädytysten täytäntöönpanotehtävät (pakotelain 2b §:n 3 mom; jäädytyslain 14 §:n 3 mom).

Nykytilanteessa ilmoitusvelvollisten lain noudattaminen pakoteasioissa voi olla paljolti kiinni siitä, miten helposti tietoja pakotelistoista on saatavilla. Varojenjäädytyksen kohteena olevien tahojen luotettava identifiointi voi myös vaikeaa, jos henkilöiden nimet

ovat hyvin yleisiä ja pakotteista päättäneen tahon käytettävissä olleet yksilöintitiedot ovat epätäydellisiä. Sen lisäksi, että ulkoministeriö ylläpitää verkkosivullaan tietoja EU:n voimassa olevista pakotesäädöksistä, toimenpiteen tavoitteena on koota tiedot pakotteisiin liittyvistä luetteloista ja luettelo kansallisen varojenjäädätyksen kohteena olevista tahoista yhdelle verkkosivustolle. Toimenpiteellä pyritään helpottamaan ilmoitusvelvollisten ja viranomaisten toimintaa sekä myös tehostamaan terrorismin rahoittamisen torjuntaa tiedon saatavuutta parantamalla.

Vastuutahot:

Ulkoministeriö, Rahanpesun selvittelykeskus, sisäministeriö

Aikataulu:

2021-2022

2.3 Rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen sekä niiden estämiseen liittyvän koulutuksen lisääminen

Toimenpiteen kuvaus:

Puutteellinen ymmärrys rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä vähentää kykyä ja mahdollisuuksia havaita ja estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista. Ilmoitusvelvollisilla saattaa olla puutteita koskien esimerkiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen indikaattoreita, mikä puolestaan vaikuttaa kykyyn tunnistaa epäilyttäviä liiketoimia. Valvojilla puolestaan ei välttämättä ole ajankohtaista tietoa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ilmiöistä esim. teknologian suomiin uusiin palveluihin liittyen.

Toimenpiteen tavoite on kouluttamisen kautta tehostaa sekä ilmoitusvelvollisten että valvojien kykyä havaita epäilyttäviä liiketoimia ja sitä kautta rahanpesua ja terrorismin rahoittamista. Ilmoitusvelvollisten kohdalla tarkoituksena on toteuttaa sekä kaikkia ilmoitusvelvollisia koskevaa ohjeistusta että sektorikohtaista ohjeistusta. Toimenpide voidaan toteuttaa esimerkiksi kirjallisilla ohjeistuksilla, koulutustilaisuuksilla tai laatimalla ilmoitusvelvollisille indikaattorilistauksia.

Valvojien kohdalla tavoitteena on varmistaa, että ne saavat ajantasaisen tiedon rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ilmiöistä, jolloin he voivat paremmin ohjeistaa ja kouluttaa myös valvottaviaan näiltä osin. Toimenpide voidaan valvojien kohdalla toteuttaa

esimerkiksi osallistumalla FATF:n järjestämiin koulutuksiin tai lisäämällä viranomaisten välistä vuorovaikutusta toisiaan kouluttavasta näkökulmasta, esimerkiksi ilmiöitä koskevan tietojenvaihdon ja ymmärryksen lisäämiseksi. Koulutustarjontaa tulee pyrkiä koordinoimaan poikkihallinnollisesti eli hyödyntäen eri viranomaisissa olevaa osaamista. Toimenpiteen tarkoituksena on myös selvittää viranomaisille ja valvojille kohdistuvan koulutuksen koordinoimisen mahdollisuuksia.

Vastuutahot:

Rahanpesun selvittelykeskus, Finanssivalvonta, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Patentti- ja rekisterihallitus, Poliisihallituksen arpajaishallinto, Asianajajaliitto, Ahvenanmaan maakuntahallitus, Lotteriinspektionen, sisäministeriö, valtiovarainministeriö, ulkoministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö

Aikataulu:

2021-2023 (jatkuva)

3 Tietojenvaihdon, kansallisen lainsäädännön sekä tilastoinnin kehittäminen

3.1 Selvitetään tietojenvaihdon tehostamisen mahdollisuuksia

Toimenpiteen kuvaus:

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnassa ajantasaisella tietojenvaihdoilla on olennainen merkitys. Tietojenvaihdon parantamisella havaitaan olevan vaikutuksia rahanpesulaissa tarkoitettuun rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen toiminnan tehokkuuteen Suomessa. Keskeisessä asemassa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntatyössä ovat rahanpesulaissa määritetyt valvojat, jotka valvovat sitä, että ilmoitusvelvolliset noudattavat rahanpesun torjunnan velvoitteitaan. Viranomaisten välisten tietojenvaihdon mahdollisten esteiden vuoksi väärinkäytöksiä voi jäädä havaitsematta tai selvittämättä. Sama koskee myös tietojenvaihdon mahdollisia puutteellisuuksia viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten välillä ja ilmoitusvelvollisten kesken.

Toimenpiteen tavoitteena on selvittää tarpeita ja mahdollisuuksia tehostaa tietojenvaihtoa yksityisten toimijoiden välillä, viranomaisten välillä sekä yksityisen sektorin ja viranomaisten välillä. Valtiovarainministeriössä on käynnissä selvitystyö, jossa selvitetään mahdollisia tietojenvaihdon esteitä edellä mainittujen toimijoiden välillä. Selvityksessä kartoitetaan kokonaiskuva tietojenvaihdon nykytilanteesta ja nostetaan esiin mahdollisia käytännön ongelmia ja puutteita sekä analysoidaan niiden syitä. Lisäksi selvityksessä vertaillaan tietojenvaihdon toteuttamismalleja eri valtioissa. Tietojenvaihdon koettu tehottomuus saattaa johtua esimerkiksi liian suppeasta laintulkinnasta. On myös mahdollista, että rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen edellyttää tietojenvaihdon tehostamista lainsäädännön muutoksin. Toimenpiteen toteuttamisessa voidaan hyödyntää kyseisen selvitystyön tuloksia ja sen pohjalta tarvittaessa selvittää ja toteuttaa toimenpiteitä tietojenvaihdon tehostamiseksi.

Vastuutahot:

Valtiovarainministeriö, sisäministeriö, oikeusministeriö, ulkoministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Rahanpesun selvittelykeskus, suojelupoliisi, Finanssivalvonta, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Patentti- ja rekisterihallitus, Poliisihallituksen arpajaishallinto, Asianajajaliitto, Ahvenanmaan maakuntahallitus, Lotteriinspektionen

Aikataulu:

2021-2023 (jatkuva)

3.2 Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain nojalla annettavat valtioneuvoston asetukset

Toimenpiteen kuvaus:

Rahanpesulakia alemmantasoisien sääntelyn puuttuminen, etenkin tehostettuun ja yksinkertaistettuun tuntemiseen liittyen, on havaittu aiheuttavan tulkintaongelmia ilmoitusvelvollisten toiminnassa. Asetuksen puuttuminen vaikuttaa myös viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten toiminnan tehokkuuteen. Toimenpiteen tavoitteena on laatia valtioneuvoston asetus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain nojalla, jotta voidaan vähentää tulkintaongelmia sekä lisätä torjuntatoimien tehokkuutta.

Asetuksen myötä ilmoitusvelvolliset saavat konkreettisia työkaluja siihen, että ne voivat mitoittaa asiakkaan tuntemisen menettelyt asiakkuuteen liittyvään riskiin nähden oikeasuhtaisesti. Tällöin vähäriskisiksi arvioituissa tapauksissa asiakkaista ei esimerkiksi kerätä asiakassuhteen laatuun, laajuuteen ja siihen liittyviin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeihin nähden tarpeettoman laajasti tietoja. Vastaavasti tämä mahdollistaa sen, että ilmoitusvelvollisten resursseja voidaan kohdentaa enemmän niihin tapauksiin, joissa ilmoitusvelvollisten riskiarvion mukaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski on korkea.

Toisena toimenpiteen tavoitteena on laatia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain nojalla valtioneuvoston asetus, jossa annetaan tarkemmat säännökset epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen muodosta ja sisällöstä.

Vastuutaho:

Sisäministeriö, valtiovarainministeriö

Aikataulu:

2022-2023

3.3 Selvitetään tietosuojasääntelyn suhde rahanpesulainsäädäntöön

Toimenpiteen kuvaus:

Tietosuojasääntelyn ja rahanpesun sekä terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan sääntelyn osalta on nostettu esiin kysymyksiä asiakkaan tuntemistietojen, väärinkäytöstietojen ja tietosuojaa koskevien vaatimusten suhteesta.

Toimenpiteellä toimivaltaiset ministeriöt arvioivat kysymyksiä tarkemmin sen kartoittamiseksi, onko kyse lainsäädäntöön liittyvästä ongelmasta vai tulkinta- ja soveltamiskysymyksistä. Lainsäädäntökysymykset käsitellään valtiovarainministeriön asettamassa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen lainsäädännön uudistamistyöryhmässä sekä tulevien lainsäädäntöhankkeiden yhteydessä. Tavoitteena on selventää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan sääntelyn suhdetta muuhun lainsäädäntöön.

Vastuutaho:

Valtiovarainministeriö, sisäministeriö, oikeusministeriö

Aikataulu:

2021-2022

3.4 Riskien jatkuva arviointi osana kansallista viranomaistoimintaa

Toimenpiteen kuvaus:

Viranomaisten yhteiset workshopit havaittiin kansallisessa riskiarviotyössä tärkeäksi tavaksi vaihtaa näkemyksiä ja kokemuksia keskeisten rahanpesun torjunnasta vastaavien toimijoiden kesken. Workshopeja käytettiin riskiarviotyön eri vaiheissa: riskiarvion kick off -tilaisuudessa alustavien riskien kartoittamiseksi, NPO-osuuden valmistelussa, sektorikohtaisten uhkien ja haavoittuvuuksien kartoittamisessa, ilmiöihin liitännäisten riskien tarkastelussa sekä toimintasuunnitelman laatimisessa. Workshopit on havaittu riskiarviotyössä merkittäväksi tiedonhankintatavaksi, minkä lisäksi ne kokoavat eri toimijoiden rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen tai siihen liittyvien ilmiöiden asiantuntijat yhteen arvioimaan kansallista riskikuvaa.

Toimenpiteen tavoitteena on luoda menettely, jolla viranomaiset ja muut tahot arvioivat vuosittain yhdessä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ajankohtaisia riskejä. Toimenpiteellä voidaan kartoittaa myös muutoksia toimintaympäristöissä ja soveltuvien osin joukkotuhoojien rahoittamiseen liittyviä riskejä. Toimenpiteen toteuttamisessa voidaan hyödyntää workshop-työskentelyn käytänteitä. Tavoitteena on mahdollistaa operatiivinen tilannekuva eri toimijoiden näkökulmasta sekä tuoda riskien arviointi osaksi kansallista vuosittaista viranomaistoimintaa.

Vastuutahot:

Valtiovarainministeriö, sisäministeriö

Aikataulu:

2021-2023 (jatkuva)

3.5 Tehostetaan tosiasiallisten edunsaajien tunnistamista

Toimenpiteen kuvaus:

Tosiasiallisten edunsaajien tunnistaminen on havaittu haastavaksi johtuen rahanpesulain tosiasiallisen edunsaajan määritelmään liittyvästä epäselvyydestä. Haasteita tuo muun muassa edunsaaja-aseman määrittäminen pitkissä omistusketjuissa, yritysten selvitysvelvollisuuden laajuus ja määritelmän riittävyys tavoitteisiin nähden. Lisäksi nykyisen lainsäädännön eritasoisten tuntemisvelvoitteiden koetaan aiheuttavan mahdollista riittämätöntä tunnistamista.

Toimenpiteen tavoitteena on tehostaa tosiasiallisten edunsaajien havaitsemista ja siten rikollisten toiminnan estämistä ja selvittämistä. Tarkoituksena on selvittää, onko sääntelyn osalta mahdollisuutta selkeämpään muotoiluun.

Lisäksi hallitusohjelmakirjauksen mukaan Suomi toimii EU:ssa siten, että tosiasiallisten edunsaajien ilmoittamisvelvollisuutta laajennetaan koskemaan kaikkia tosiasiallisia edunsaajia, joiden edunsaajaosuus on vähintään 10 prosenttia.

Vastuutahot:

Valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Patentti- ja rekisterihallitus

Aikataulu:

2021-2022

3.6 Selvitetään mahdollisuudet rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan koulutusvelvollisuuden kirjaamisesta rahanpesulakiin

Toimenpiteen kuvaus:

Kuten ”Yleisen tietoisuuden lisäämistä rahanpesusta ja terrorismin rahoittamisesta” koskevan strategisen painopisteen kohdalla on todettu, rahanpesua ja terrorismin rahoittamista koskevan tietoisuuden puutteet vähentävät kykyä havaita rahanpesua ja terrorismin rahoittamista. Toimenpiteen tavoitteena on selvittää, voidaanko rahanpesulakiin kirjata rahanpesua ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskeva koulutusvelvollisuus, joka tehostaisi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa. Kouluttaminen kohdistuisi ilmoitusvelvollisiin, ja sen toteuttaisivat valvojat sekä Rahanpesun selvittelykeskus.

Vastuutahot:

Valtiovarainministeriö, sisäministeriö

Aikataulu:

2021-2023

3.7 Selvitetään tilastojen kehittämisen mahdollisuuksia riskiarvion tueksi

Toimenpiteen kuvaus:

Rahanpesulain 2 luvun 1 §:n mukaan sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja oikeusministeriön on varmistettava, että riskiarvion tueksi laaditaan tilastoja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnan tehokkuuden arvioimiseksi. Sisäministeriön ja valtiovarainministeriön on julkistettava niistä vuosittain yhteenveto.

Riskiarviotyön aikana havaittiin puutteita tilastojen saatavuudessa ja ajantasaisuudessa sekä paikannettiin tiettyjä ristiriitaisuuksia tilastojen välillä. Tilastot ovat merkittävä osa riskiarviotyötä, sillä kvantitatiivinen aineisto yhdessä kvalitatiivisen aineiston

kanssa muodostavat riskiarvion tietopohjan. Tilastojen kehittäminen mahdollistaa tehokkaamman riskiarvion päivittämisen.

Tavoitteena on kartoittaa, miten olemassaolevat tilastot ovat käytettävissä ja kehitettävissä tehokkaammiksi riskiarviotyön käyttöön, mitä mahdollisia tilastoja vielä tarvitaan riskiarvion laatimisen tueksi sekä miten uusia tilastoja luodaan. Vastuutahojen on yhdessä varmistettava, että jatkossa kansallisten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien ja tehokkuuden arviointiin on saatavissa ajantasaisia ja yhdenmukaisia tilastoja.

Vastuutaho:

Sisäministeriö, valtiovarainministeriö, oikeusministeriö, Rahanpesun selvittelykeskus

Aikataulu:

2021-2023

4 Viranomaisten ja ilmoitusvelvollisten käytössä olevien rekisterien ajantasaisuuden ja sisällön edistäminen

4.1 Edunsaajatietojen ajantasaisuuden varmistaminen

Toimenpiteen kuvaus:

Rahanpesulaki ja EU:n rahanpesudirektiivit edellyttävät, että yritys tai yhteisö hankkii ja pitää yllä täsmällisiä ja ajantasaisia tietoja tosiasiallisista edunsaajistaan sekä ilmoittaa tietonsa rekisteröitäviksi.

Yritys ilmoittaa tietonsa edunsaajailmoituksella Patentti- ja rekisterihallitukseen, jossa tiedot merkitään kaupparekisteriin. Edunsaajatietoja sisältävää rekisteriä pidetään kansallisen riskiarvion havaintojen perusteella merkittävänä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen kannalta. Rekisterin tulee sisältää riittävät, tarkat ja ajantasaiset tiedot tosiasiallisista edunsaajista.

Menettelyjä tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen ajantasaisuuden parantamiseksi selvitetään osana kaupparekisterilain kokonaisuudistusta. Edunsaajatietojen ajantasaisuuden, kattavuuden ja oikeellisuuden parantamiseksi toteutetaan lisäksi useita kehitystoimia tietojärjestelmiin. Nämä toimet on esitetty kohdassa 6.3. Toimenpiteiden tavoitteena on lisätä yritysten toiminnan läpinäkyvyyttä.

Vastuutahot:

Työ- ja elinkeinoministeriö, Patentti- ja rekisterihallitus

Aikataulu:

2021-2023

5 Riskiarvion merkittävimpien yksittäisten riskien pienentämistoimien toteuttaminen

5.1 Maksupalvelujen tarjoajat

5.1.1 Tehostetaan hawala-toimijoiden ilmoitusvelvollisuutta

Toimenpiteen kuvaus:

Hawala-toimijat eivät ole rahanpesun selvittelykeskuksen tilastojen perusteella tehneet yhtäkään rahanpesuilmoitusta. Siitä huolimatta toimiala on arvioitu riskiarviossa korkeariskisimmäksi (taso 4) sekä rahanpesun että terrorismin rahoittamisen osalta.

Tavoitteena on tehostaa Hawala-toimijoiden rahanpesulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta. Tämä saattaa edellyttää esimerkiksi valvojien järjestämisen koulutuksen kohdentamista ja lisäämistä toimijoille. Lisäksi jatkuva ja tehokas yhteistyö viranomaisten ja toimijoiden välillä tukee toimenpiteen toteuttamista.

Vastuutahot:

Rahanpesun selvittelykeskus, Finanssivalvonta

Aikataulu:

2021-2022 (jatkuva)

5.1.2 Selvitetään Fintech-toimijoiden rahanpesulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta

Toimenpiteen kuvaus:

Ilmoitusvelvolliset (muutkin kuin maksupalvelun tarjoajat) käyttävät entistä enemmän teknisiä palveluntarjoajia muu muassa asiakkaan tuntemiseen ja tunnistamiseen liittyvissä tehtävissä. Ilmoitusvelvollisten tulee tunnistaa teknisiin palveluntarjoajiin liittyvät riskit ja suunnitella hallintatoimenpiteet riskien hallitsemiseksi ja vähentämiseksi, mikä voi olla vaikeata. Palveluntarjoajien tulisi myös itse ymmärtää AML/CTF-periaatteet tarjotakseen palveluita, jotka noudattavat sääntelyä.

EU:n Digitalisen rahoituksen strategian⁴ mukaan digitaalista identiteettiä koskevat yhteentoimivien ratkaisujen käyttö tulee mahdollistaa vuoteen 2024 mennessä. EU kehottaa Euroopan pankkiviranomaista (EBA) laatimaan ohjeita Q3/2021 mennessä. Täten kansallisen lainsäädännön muutostarpeissa tulee seurata myös EU-säätelyn edistymistä.

Toimenpiteellä selvitetään, miltä osin Fintech-toimijoiden, joihin ei tällä hetkellä sovelleta rahapesulakia, tulisi olla rahanpesulain mukaisia ilmoitusvelvollisia. Toimenpiteen osalta selvitetään myös, onko tarvetta lainsäädännön muutoksille.

Vastuutahot:

Valtiovarainministeriö, Finanssivalvonta, Rahanpesun selvittelykeskus

Aikataulu:

2022-2023

⁴ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaaliskomitealle ja alueiden komitealle EU:n digitaalisen rahoituksen strategiasta, Bryssel 24.9.2020 COM(2020) 591 final.

5.2 Virtuaalivaluutan tarjoajat

5.2.1 Selvitetään lainsäädännön muutostarpeita

Toimenpiteen kuvaus:

Toimenpiteellä on tarkoitus selvittää tarpeita ja mahdollisuuksia virtuaalivaluutan tarjoajia koskevan lainsäädännön muuttamiselle. Tavoitteena on tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa. Lainsäädäntö on kytköksissä EU:n virtuaalivarasäntelyyn.

Yhtenä muutostarpeena nähdään, että virtuaalivaluutan tarjoaminen ilman rekisteröintiä tulisi säätää rikokseksi. Lisäksi virtuaalivaluutan tarjoajia koskevassa laissa on tarvetta tarkentaa ulkomailla perustettujen yhteisöjen Suomeen rekisteröitymisen velvollisuuden kynnystä ja kynnyksen ylittymisestä seuraavia toimenpiteitä.

Virtuaalivaluutat ovat verrattain nopeasti kehittyvä ilmiö, minkä vuoksi on hyvä säännöllisesti arvioida lain määritelmien riittävyyttä ja mahdollisia muutostarpeita. Seuraava arviointi on tehtävä viimeistään siinä vaiheessa, kun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus kryptovarojen markkinoista (MiCA) hyväksytään.

FATF:in Travel rule -suosituksen (virtuaalivarojen siirroissa välitettävät standarditiedot) saattamisessa lainsäädäntöön tulee seurata myös EU-sääntelyn edistymistä.

Vastuutaho:

Valtiovarainministeriö

Aikataulu:

2022-2023

5.2.2 Selvitetään mahdollisuutta mixer-/sekoittajapalveluiden tarjoamisen estämiseen

Toimenpiteen kuvaus:

Mixer-/sekoittajapalveluilla⁵ pyritään häivyttämään rahan alkuperä ja katkaisemaan virtuaalivaluuttojen jäljitettävyys. Toimenpiteellä selvitetään mahdollisuutta lainsäädäntömuutokselle, jolla mixer-/sekoittajapalvelut kielletään kansallisella lainsäädännöllä.

Vastuutaho:

Valtiovarainministeriö, Rahanpesun selvittelykeskus

Aikataulu:

2021-2023

5.3 Rahapelaaminen

5.3.1 Ulkomaisen pelaamisen rajoittaminen arpajaislain uudistamisen yhteydessä

Toimenpiteen kuvaus:

Toimenpiteen tarkoituksena on seurata hallituksen linjauksen mukaista arpajaislain uudistamistyötä, jonka yhteydessä on tavoitteena ottaa käyttöön monopolin ulkopuolisen pelaamisen rajoittamiseksi maksuliikenteen estot. Tavoitteena on pienentää havaittuja rahapelaamiseen kohdistuvia riskejä, pelaamisen kohdistuessa monopolin ulkopuolisiin yhtiöihin/yrityksiin. Rajoitteilla voitaisiin mahdollisesti pienentää riskiä ulkomaisten peliyhtiöiden käyttämisestä.

⁵ Mixer-tai sekoituspalveluilla tarkoitetaan palveluja, joiden pääasiallisena käyttötarkoituksena on häivyttää virtuaalivarojen alkuperä ja tehdä niiden jäljittämisestä mahdollisimman vaikeaa. Mixereiden perusfunktio on ottaa vastaan käyttäjien virtuaalivaluuttoja, sekoittaa niitä keskenään ja lähettää sekoitetut varat edelleen käyttäjien määrittämiin virtuaalivaluuttaosoitteisiin.

Vastuutaho:

Sisäministeriö

Aikataulu:

2021-2023

5.4 Asianajajat ja oikeudellisia palveluja tarjoavat

5.4.1 Selvitetään mahdollisuuksia satunnaisen ja vakituisen asiakkaan jaon poistamiseksi rahanpesulaista

Toimenpiteen kuvaus:

Asianajajien ja oikeudellisia palveluja tarjoavien kohdalla riskiksi on havaittu kertaluonteinen asiakkuus, jossa osaltaan ongelmana on tällaisen toimijan tai toiminnan määrittäminen, sillä rahanpesulaki ei määrittele asiakasta tai asiakassuhdetta. Selvitetään mahdollisuuksia lakimuutokselle, jonka tavoitteena on poistaa satunnaisen ja vakituisen asiakkaan jako tai vaihtoehtoisesti selventää rahanpesulainsäädännössä mainittua satunnaisen asiakkuuden merkitystä käytännössä sekä sitä, mitä velvoitteita satunnaisen asiakkaan kohdalla tulee täyttää.

Vastuutaho:

Valtiovarainministeriö

Aikataulu:

2021-2023

5.5 NPO-sektori

5.5.1 ”Terrorismin rahoitus ja yleishyödylliset yhteisöt” -asiakirjan päivittäminen tai vastaavan asiakirjan laatiminen sekä sen jakaminen sektorille

Toimenpiteen kuvaus:

Sisäministeriö julkaisi vuonna 2009 ”Terrorismin rahoitus ja yleishyödylliset yhteisöt” – asiakirja, jonka tarkoituksena oli toimia oppaana erilaisille yleishyödyllisille järjestöille ja yhdistyksille, jotta nämä kiinnittäisivät toiminnassaan huomiota terrorismin rahoittamisen uhkaan. Toimenpiteen tavoitteena on päivittää kyseinen asiakirja tai vaihtoehtoisesti luoda kokonaan uusi opas yleishyödyllisille järjestöille ja yhdistyksille terrorismin rahoittamista koskevan ilmiön tuntemiseksi. Toimenpiteen tarkoituksena on siten antaa nimenomaan NPO-sektorille suunnattua viranomaisohjeistusta. Oppaaseen on tarkoituksenmukaista yhdistää myös terrorismin rahoittamisen indikaattoreita. Toimenpiteen tavoitteena on lisätä sektorin tietoisuutta terrorismin rahoittamisen riskeistä ja siten pienentää tiedon puutteesta johtuvaa haavoittuvuutta.

Vastuutahot:

Sisäministeriö, oikeusministeriö

Aikataulu:

2021-2023 (jatkuva)

5.5.2 Selvitetään NPO-sektoria koskevan viranomaistyöryhmän perustamisen tarpeellisuus

Toimenpiteen kuvaus:

Toimenpiteellä selvitetään viranomaistyöryhmän tai koordinaatioryhmän perustamisen tarpeellisuus sen selvittämiseksi, miten NPO-sektori tulisi huomioida rahanpesulaissa. Toimenpiteen tarkoituksena on NPO-sektoria koskevan lainsäädännön kehittäminen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamiseksi ja pienentämiseksi.

Työryhmässä tulisi pohtia, mitä konkreettisia muutoksia esimerkiksi rahanpesulakiin tulisi tehdä, jotta NPO-sektorin riskit ja riskilliset toimijat huomioidaan tarkoituksenmukaisella tavalla.

NPO-sektorin valvonta on tällä hetkellä pirstaleista. Pirstaleisuus vaikeuttaa tehokasta valvontaa ja riskien tunnistamista. Toimenpiteen toteuttamisen tarkoituksena on osaltaan selvittää, miten NPO-sektoria saadaan koordinoitummaksi myös valvonnan osalta ja miten toimivaltuuksia parannetaan. Mahdollisesti perustettavan työryhmän työssä tulisi huomioida myös tiedonvaihtokysymykset.

Vastuutahot:

Valtiovarainministeriö, sisäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, oikeusministeriö

Aikataulu:

2021-2023

5.5.3 Tietoisuuden lisääminen NPO-sektorista viranomaisille ja ilmoitusvelvollisille sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä NPO-toimijoille

Toimenpiteen kuvaus:

Riskiarviotyössä havaittiin NPO-sektoriin kohdistuvien riskien tunnistamisen ja arvioinnin olevan hyvin haastavaa. Sektori näyttäytyy useille toimijoille vaikeasti hahmotettavana, jolloin sekä ilmoitusvelvollisille että viranomaisille on tarjottava NPO-sektoria ja sen riskillisyyksiä koskevaa tietoa. Toimenpiteen tavoitteena on koulutuksen lisääminen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä sekä NPO-toimijoille että viranomaisille.

NPO-sektorin toimijoiden kohdalla nimenomaisena tarkoituksena on saada toimijat arvioimaan omaa toimintaansa mahdollisten riskien kannalta ja kasvattaa tietoisuutta eri ilmiöistä. Toimenpiteen tavoitteena NPO-toimijoiden osalta on kasvattaa heidän tietämystään NPO-sektoriin mahdollisesti kohdistuvista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä. NPO-toimijoiden ollessa paremmin tietoisia rahanpesun ja terrorismin

rahoittamisen riskeistä ja niiden hallintakeinoista, myös toimijoiden joutuminen esimerkiksi ilmoitusvelvollisten de-risking –kohteeksi vähenee.

Vastuutahot:

Sisäministeriö, ulkoministeriö, Rahanpesun selvittelykeskus, suojelupoliisi, Poliisihallituksen arpajaishallinto, Patentti- ja rekisterihallitus

Aikataulu:

2021-2023 (jatkuva)

5.6 Ilmiöt

5.6.1 Käteinen

5.6.1.1 Selvitetään mahdollisuutta käteismaksujen euromääräiselle rajalle

Toimenpiteen kuvaus:

Käteisen käyttäminen on merkittävä riski rahanpesussa ja terrorismin rahoittamisessa. Tavoitteena on pienentää käteiseen kohdistuvaa riskiä. Toimenpiteen aikana seurataan EU:ssa käytävää keskustelua käteisen käytön rajoittamisesta samalla peilaten tilannetta kansalliseen kontekstiin.

Vastuutahot:

Valtiovarainministeriö, sisäministeriö

Aikataulu:

2021-2023

5.6.2 Covid-19

5.6.2.1 Tietoisuuden lisääminen Covid-19 -pandemian muuttuneesta toimintaympäristöstä

Toimenpiteen kuvaus:

Covid-19 -pandemia on muuttanut toimintaympäristöä ja siten vaikuttanut myös rikollisten toimintatapoihin. Pandemian aikana on havaittu esimerkiksi petosrikollisuuden eri muotoja, jotka voivat vaikuttaa rahanpesun esirikoksina. Lisäksi pandemian johdosta tapahtunut käteisen käytön väheneminen on vaikuttanut myös rahanpesutapoihin. Laaja tiedottaminen Covid-19 -pandemian tuomista muutoksista, ilmiöistä ja rikoksista on keino estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista muuttuneessa toimintaympäristössä.

Toimenpiteen tavoitteena on lisätä tiedotusta eri kanavissa sekä tuottaa ajantasaista tietoa erilaisista ilmiöistä, jotka kytkeytyvät Covid-19 -pandemiaan ja sitä kautta rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen.

Vastuutahot:

Rahanpesun selvittelykeskus, valtiovarainministeriö, sisäministeriö, Poliisihallitus, Tulli

Aikataulu:

2021 (jatkuva)

6 Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonnan ja täytäntöönpanon digitalisoinnin kehittäminen

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonnan ja täytäntöönpanon digitalisoinnin kehittämisen tavoitteena on tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvontaa ja täytäntöönpanoa käynnistämällä ja kehittämällä eri toimivaltaisten viranomaisten hallinnoimia digitalisaatioon keskittyviä projekteja. Projektien tuloksilla tullaan tehostamaan valvonnassa ja täytäntöönpanossa hyödynnettävien tietojen saatavuutta, käsiteltävyyttä, analysointia ja hyödyntämistä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnasta vastaavissa viranomaisissa. Tavoitteena on myös parantaa tietojen vaihtoa ja yhteistyötä eri viranomaisten välillä, tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen riskiperusteista valvontaa sekä parantaa edellytyksiä varoittavien seuraamusten ja muiden valvontatoimenpiteiden käytölle.

Toimenpiteen tavoitteiden saavuttamiseksi on valtiovarainministeriössä suunnitteilla kansallisen hankkeen asettaminen. Hankkeessa on tarkoitus koordinoida kansallisella tasolla eri viranomaisten hallinnoimia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen digitaaliseen kehittämiseen keskittyviä projekteja, kehittää viranomaisten yhteistä tahtotilaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä sekä pyrkiä varmistamaan, etteivät viranomaisten digitalisaatioprojektit ole perusteettomasti päällekkäisiä tai keskenään ristiriidassa. Tälle asetettavalle ns. sateenvarjohankkeelle ja sen sisältämillä eri viranomaisten projekteille haetaan rahoitusta Euroopan komissiolta.

Sateenvarjohankkeeseen on tarkoitus sisällyttää mm. seuraavat viranomaisten projektit: Pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän kehittäminen koostavan sovelluksen ja tilitapahtumatietojen lisäämisen avulla (Sisäministeriö/Tulli); Valvojan työpöytä (Finanssivalvonta); Tosiasiallisten edunsaajien rekisterin ajantasaisuuden, kattavuuden ja oikeellisuuden parantaminen (Patentti- ja rekisterihallitus); Rahanpesun selvittelyn digitalisaatio (Rahanpesun selvittelykeskus) ja Kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarviotyössä käytettävien digitaalisten työkalujen kehittäminen (Valtiovarainministeriö/Sisäministeriö).

Vastuutahot:

Hankkeen asettamisesta vastaa valtiovarainministeriö. Hankkeeseen sisältyvistä projekteista vastaavat ko. viranomaiset.

6.1 Koostava sovellus ja tilitapahtumatietojen lisääminen pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään

Toimenpiteen kuvaus:

Toimenpiteen tavoitteena on kehittää kansallista voimassa olevan lain mukaista pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmää siten, että käytössä olisi yksi yhtenäinen järjestelmä, jossa toimivaltaiset viranomaiset voisivat käsitellä ja vastaanottaa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa digitalisoidusti ja näin keskittää valtionhallinnon tietojärjestelmiä ja vähentää päällekkäisten tietojärjestelmien tarvetta.

Vastuutaho:

Sisäministeriö, Tulli

Aikataulu:

2021-2024

6.2 Finanssivalvonnan valvojan työpöytä

Toimenpiteen kuvaus:

Toimenpiteen keskeisenä tarkoituksena on tuoda oleelliset työvälineet ja valvonnassa hyödynnettävät tiedot kootusti ja yksinkertaisesti valvojan käyttöön. Täten saadaan nykyistä parempi kuva valvottavan toiminnasta ja tietoja voidaan käyttää entistä paremmin hyväksi arvioitaessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä.

Vastuutaho:

Finanssivalvonta

Aikataulu:

2020-2023

6.3 Rahanpesun selvittelykeskuksen tekoäly- ja robotiikkahankkeet

Toimenpiteen kuvaus:

Epäilyttäviä liiketoimia ja terrorismin rahoittamista koskevien ilmoitusten määrä lisääntyy jatkuvasti. Ilmoitusten käsittely ja erityisesti merkittävimpien tapausten tunnistaminen ilmoitusten joukosta on haasteellista. Selvittelykeskus on käynnistänyt kaksi hanketta, joiden tavoitteena on selvittää tekoälyn ja robotiikan hyödyntämismahdollisuuksia epäilyttäviä liiketoimia ja terrorismin rahoittamista koskevien ilmoitusten käsittelyn tehostamisessa. Tekoälyhanke jatkuu vuoden 2021 loppuun ja robotiikkahanke vuoden 2022 loppuun saakka. Kehittämistoimenpiteiden jälkeen tavoitteena on toteuttaa tekoäly- ja robotiikkahankkeiden osoittamia kehittämiskohteita rahanpesun selvittelykeskuksessa ja näin tehostaa rahanpesuilmoitusten käsittelyä sekä parantaa analyysitoimintaa.

Vastuutaho:

Rahanpesun selvittelykeskus

Aikataulu:

2021-2022

6.4 Tosiasiallisten edunsaajien rekisterin ajantasaisuuden, kattavuuden ja oikeellisuuden parantaminen

Toimenpiteen kuvaus:

Tosiasiallisten edunsaajien tietojen ilmoittamisen varmistamiseksi on tarkoitus rakentaa edunsaajatietojen ilmoittaminen osaksi osakeyhtiön sähköistä perustamista. Patentti- ja rekisterihallituksen tietojärjestelmään rakennetaan lisäksi automatisoitu prosessi edunsaajatietojen ilmoittamisen laiminlyöntiin liittyvää mahdollista huomautus- ja sanktiomenettelyä varten. Muutos on sidoksissa kohdassa 4.1. mainittuun toimenpiteeseen koskien lainsäädännön kehittämistä. Toimenpiteiden tavoitteena on edunsaajarekisterin kattavuuden parantaminen.

Tietopalvelujärjestelmään toteutetaan valvontaviranomaisten tarpeisiin vastaavia toiminnallisuuksia, jotka tehostavat edunsaajarekisterin tietojen käytettävyyttä. Lisäksi toteutetaan kansallisten edunsaajatietojen integrointi EU:n edunsaajarekisterit yhdistävään BORIS-järjestelmään, jonka yksityiskohdat ovat vielä määrittelemättä. Valvontailmoitusten tekemistä ja käsittelyä varten on tarkoitus rakentaa sähköinen asiointi- ja käsittelyjärjestelmä. Toimenpiteiden tavoitteena on valvontaviranomaisten ja rahanpesulain mukaisten ilmoitusvelvollisten tarpeisiin vastaaminen.

Toimenpiteellä pyritään myös mahdollistamaan Verohallinnolle ja Patentti- ja rekisterihallitukselle edunsaajarekisterin tietojen vertaaminen verotusta varten ilmoitettuihin omistajatietoihin. Tarkoituksena on varmentaa ja kehittää yritysten edunsaajatietojen laatua. Tämä edellyttää myös tietojen vaihtoon liittyviä muutoksia lainsäädäntöön.

Vastuutahot:

Patentti- ja rekisterihallitus, Verohallinto, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö

Aikataulu:

2021-2023

6.5 Kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarviotyössä käytettävät digitaaliset työkalut

Toimenpiteen kuvaus:

Toimenpiteen tavoitteena on digitaalisen tietöalustan ja riskiarviointityökalun avulla taata mahdollisimman tehokas riskiarvion päivitettävyys sekä riskien ja riskitasojen vertailukelpoisuus.

Vastuutahot:

Valtiovarainministeriö, sisäministeriö

Aikataulu:

2021-2023